

Тюбешу Магъаналы соруулары сюзгендиле, къыйматлы амалланы излезгендиле

КЪМР-ни Башчысы **Казбек Коков** Сангыраулары битеурросей биригиулерини (ВОГ-ну) президенти **Станислав Иванов** бла ишти тюбешу бардырганды. ВОГ-ну таматасы бизни республикага «Сангыраулары битеурросей биригиу» жамаут организацины Къабарты-Малкъарда бѣлюмю къуралгъанлы 85 жыл толгъаны бла байламлы жумуш бла келгенди.

Тюбешуно кезиуонде къулакълары иги эшитмегенлени бек магъаналы соруулары сюзюлгендиле, бу ишни игилендириуню амаллары белгиленгендиле. Ушакъга дагыда КЪМР-ни Правительствоосу-ну Председателини орунбасары **Марат Хубиев**, КЪМР-ни уруну эмда социал къоруулау министри **Асанлы Алим**, ВОГ-ну Краснодарда регион бѣлюмюно таматасы **Эдуард Джерештев**, ВОГ-ну Къабарты-Малкъар регион бѣлюмюно председатели **Мурат Ахаминов**,

сурдопереводчик **Нина Кузамышева** да къатышхандыла. Тюбешуе билдирилгенча, бюгонлюкде республикада къулакълары иги эшитмей неда эшитмей диспансер эсепде 598 абадан адам бла 539 сабий турадыла. Алагъа саулу къылау, социал къоруулау жаны бла да къырал жумушлары барысы да этиледиле. Къулакъ ауруулары эрттеден ачыкълау жаны бла иш бардырылады. 2021 жылда 3 мингден аслам саусузгъа, ол санда 622 сабийге, къаралгъанды. Федерал клиникалагъа кохлеар имплантация бардыругъа 16 адам жиберилгенди.

Къабарты-Малкъарда Энци (коррекциалы) школ-интернат ишлейди. Анда 68 сабий окъуйду. Ала бла сынаула эмда уста педагогла бла специалистле ишлейди. «Билим беру» миллет проектни хайырындан учрежденигъа 7

миллион сомдан асламгъа энчи оборудование алыннганды. Республикалы спорт-адаптив школгъа къулакълары иги эшитмеген 15 сабий жорюйдю да, аланы жетишимлери сейир этди-редиле. Сѣз ючюн, 2020 жылда Азамат Токманов, кесичаланы арасында эрише, Россейни эркин тутушудан чемпионатында хорлагъанды. 2021 жылда Мадина Сатушуева тхквондодан дуняны чемпиону болгъанды, Татьяна Жилова уа доммакъ майдал алгъанды. Къулакълары иги эшитмеген адамлагъа профессионал билим беру, арта уа ише салыу – магъаналы жумушладан бириди. Арт 3 жылда спорт-адаптив школну бошагъан 24 адам орта профессионал билим берген энчи окъуу юйлеге киргенди. ВОГ-ну регион бѣлюмюно бла Къабарты-Малкъар къырал университетни араларында профессионал билим беруе себеплик этиу жаны бла бирге ишлеуню юсюнден келишим этилгенди. Иш бла жалчытыуу арала уа инсанланы ол къауумун ише салыуню къайгысын кѣредиле, кеслери ие болгъан иш ачаргъа да болушадыла. Тюбешуно кезиуонде бармакъла бла «сѣлешуно» кѣчюре билгенлени хайырлаугъа, социал-мада-

ният, физкультура-спорт, экскурсия-туризм ишлеге саулу къулакъларында кемчиллери болгъанланы не къадар кѣп къатышдыругъа да энчи эс бурулгъанды. Казбек Коков Сангыраулары битеурросей организацины келечилерине къулакълары иги эшитмеген неда ахырыда эшитмеген адамланы жашауларын игилендириуге бурулгъан ишлери ючюн жюрек ырызлыгъын билдиргенди. Ол сакъатла бла ишни кючлендириге, тюбешуе эшитилген кемчиллени кетери, тура этилген амалланы хайырлануу жаны бла мадарла этерге буюргъанды.

Парламент «Кюн шахарны» онглары сейирге къалдыргъандыла

Донецк Халкъ Республикадан бизде солугъан жашла бла къыла КЪМР-ни Парламентини депутатларыны башламчылыкълары бла сабий чыгъармачылыкны «Кюн шахар» академиясында болгъандыла.

Озгъан ыйыкъда законла чыгарыуу органны келечилери «Радуга» арада кеслерине бакъдыргъан жашчыкланы бла къызчыкланы жокълагъан эдиле. Аны кезиуонде уа аланы Россейде сабийлеге билим берген эм уллу учреждениладан бирине – «Кюн шахарга» – къо-

Бир нѣнча жыл мындан алгъа уа академияда «Антарес» арасы къуралгъанды. Ол илмугъа, билим беруе, искусствого, спортха фахмулары болгъан сабийлени ачыкълар мурат бла ишлейди. – Республикада болуп, «Кюн шахарны» кѣрмей, бизни халкъла бла таныш-

Тубаева роботха программа жарашдырыгъа болушханды. Спорт залда уа жашла бла къыла Татьяна Егорова, Геккиланы Заур бла стол теннис ойнап, кючлерин сынагъандыла. Сѣзсюз, экскурсия ала-мат болгъанды. Ахырында уа «Кюн шахарны» окъучулары ракета учуруп, къо-

накъгъа элтирге сѣз бергендиле.

Аланы бу жолда спикер **Татьяна Егорова**, Къырал Думаны депутаты **Геккиланы Заур**, Билим беруу, илму эм жаш тѣлюню ишлери жаны бла комитетни башчысы **Нина Емузова**, Урунуу, социал политика эм саулу къылау комитетни башчысы **Владимир Безгодько** ашыргъандыла. Къонакълагъа академияны башчысы **Мурат Аришев** эм окъуучула тюбегендиле.

Мурат Ашинов сабий чыгъармачылыкны академиясы 2015 жылда ачылгъанын билдиргенди. Мында фахмулу сабийлени лицейи да барды, анда 260 адам окъуйду. Къошакъ билим беруу арада 5 мингден аслам сабий кюрешедиле. «Кюн шахарны» Терекде бла Майскийде бѣлюмлерини да ишлейди.

Май кетерге жарамайды. Мында онглагъа бюсюреп, юйде бизни ахшы сѣзле бла эсгерисиз деп ийананама, дегенди Татьяна Егорова. Къонакълагъа лицейни окъуучулары тюбегендиле. Ала тенглерин «Кванториум» арага ашыргъандыла. Мында уа бийик технологиялы, сейир оборудование барды. Дагыда ала жырларгъа, телсерге, сурат ишлерге юйретген отулада да болгъандыла. Къабарты, малкъар тилледен дерсле къалай бардырылгъанларын да кѣргендиле. Эл мюлкде, тѣгерекдеги къудуретни сакълауда, роботтехникада, информация технологиялада проект ишни энчиликлери бла шагъарей болгъандыла. Къонакълагъа программиванияда кючлерин сынап кѣрюрге да бергендиле. Алагъа устаз Залина

накъланы бютюнда сейирге къалдыргъандыла. – «Радугага» баргъаныбызда, ъсюрелени билимин айнытыуу жаны бла къаллай мадарла толтурулгъанларын юсюнден айткан эдик. Ушакъны кезиуонде «Кюн шахарны» да сагъыннганбыз. Сабийле анга бютюнда сейир этип тынгылагъандыла. Аны кѣрюп, жашлагъа бла къызлагъа бери келтирирге сѣз берген эдик да, аны толтурулгъандыла. Ёсюр келген тѣлю бла тюбешуле, республикада къошакъ билим беруу къалай айныгъаны, лицейни иши да сейирдиле. Бизде бютлэй учреждение болгъаны бла ѳхтемленирчады. Донбассадан жаш адамланы эсинде да «Кюн шахар» кѣрге къалгынына ышанама, – дегенди жолоучулукъны ахырында Татьяна Егорова.

Марьяна БЕЛГОРОВА.

Игилендириу Орамланы тапландырадыла

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы **Казбек Коков** Нальчикде жамаут тийрелени эм жауу жолланы тапландыруу ишлени бардырылуларына къарагъанды. Ол жумушла КЪМР-ни къуралууну 100-жыллыгъын белгилеуге хазырланууну чеклеринде тындырыладыла. Аны юсюнден, ишни жолоучулугъуну эсеплерине кѣре, Казбек Коков кесини телеграм-каналында хабарлагъанды. «Ленин атлы проспекте тротуарланы жангы баш къатларын хазырлау эм салыу иш къыстау барды. Республиканы баш ораманы жауу жолларыны тийрелеринде 45 минг квадрат метр чакълы бирде плитка салынырыкъды. Ремонт ишлени чеклеринде юч проспекте ол 73 минг квадрат метр чакълы бирде салынырыкъды.

Жарыкълыкны жалчытыуу амалла да тапландырыладыла, «Таза кѣк» программа жаны бла да ишле тамамланадыла, аны чеклеринде белгиленген орамлада ток эм башха жипле жер бютуне кѣчюрюллюкдюле. Шогенцукъов атлы проспекте инженер коммуникацияла жаны бла жумушла ахырына жетдирилди турадыла. Асфальтобетонну биринчи къатлары жайылгъандыла. Къулий улу атлы проспекте да суу баргъан бергъы ызыланы алышындыруу ахырына жете келеди», – деп айтылады билдириуде.

КЪМР-ни БАШЧЫСЫ Буйрукъланы къалай толтурулукъларына энчи къараллыкъды

КЪМР-ни Башчысы **Казбек Коков** республиканы инсанларыны къаууму бла ыйыкъ сайын бардырыуу тюбешууну ѳтдоргенди. Бу жол анга Прохладна районда «Водник-Ново-Покровский» автобус маршрутну жангыдан ачылырына себеплик этерин тилеп келгенле да бар эдиле. Республиканы оючусуна билдирилгенча, ол маршрут бюгонлюкде 100 адам жашагъан Ново-Покровский хуторну социал магъаналы объектлерини къатлары бла озады. Казбек Коков алайда окъуна тийишши министрствого муниципалитет бла бирге ол жумушла къараргъа эмда керекли мадарла этерге буюргъанды.

Нальчикде жашагъан бир тишируу а шахарда Пугачѳв атлы орам бек осал халда болгъанын, ол жангыртылмай тургъанлы 30 жылдан артыкъ болгъанын билдиргенди эмда анга бир асфальт салынса эди, деп тилегенди. «Аны жол ишлени планына къошарбыз», – деп ышандыргъанды Казбек Коков.

Мальбахов орамда жашагъанла уа аланы кѣп фатарлы юйлерине тынгылы ремонт этилмей жарамазлыкъын айтхандыла. Ала билдиргенге кѣре, ол республикалы адрес программагъа къошулупду эмда аны жангыртыр кезиу 2026 жылда жетерикди. Болсада юйно башы асыры тозурагъандан, анда жашагъан-

ла ремонт алгъаракъ этилип башлангъан тилегендиле. Казбек Коков дагыда къыйын жашау болумгъа тышген къолайсыз юйорлени тилеклерине да тынгылагъанды, керекли оноула да этгенди. Ол кюн приѳмгъа келген инсанланы битеу тилеклерине бла тарыгууларына эс буруп, КЪМР-ни Башчысы тийишши ведомстволаны башчыларына буйрукъла бергенди. «Ала къалай толтурулукъларына кесим контроль этерикме», – дегенди регионуну оючусуна кесини телеграм-каналында.

КЪМР-ни Башчысыны
бла Правительствоосу
пресс-службасы.

Жазылуу-2022

Узакъ болжалгъа салмайыкъ

Сыйлы жамаут! 2022 жылны экинчи жарымына жазылуу кампаниясы барды. Сиз «ЗАМАН» газетге почтаны битеу бѣлюмлеринде жазылуу боллукъсуз. Ана тилибизде чыкъгъан жангыз газетибизни хурметин кѣрюрсюз деп бек ышанабыз.

Алты айгъа жазылуу багъасы 741 сом бла 6 копейки. Изданиягъа интернетде, бу адресни <https://podpiska.pochta.ru/press/> ачып, жазылуу онг барды.

Бизни иннаексбиэ – П5893

КЕНГЕШ Тахта кѣгетчиликде болумну белгилегендиле

Кѣп болмай КЪМР-ни Правительствоосу юйюнде РФ-ни эл мюлк министрствосуна битимчилик, механизация, химизация эм ѳсюмлюккени сакълау жаны бла департаментини таматасы **Роман Некрасов** кенгеш бардыгъанды. Анда сѣз тахта кѣгетчиликни бла урлукъчулукъну юслеринден баргъанды. Жыйылуула КЪМР-ни эл мюлк министри **Хасан Сижажев** эм башхала да къатышхандыла.

Роман Некрасов, тюбешуно ача, Къабарты-Малкъар аграрчылык жаны бла Шимал-Кавказ федерал округда, саулай къыралда да алчы регионладан бирине саналгъанын белгилегенди.

РФ-ни Эл мюлк министрствосуна буйругъу бла ишни

жолоучулугъу чеклеринде бизни регионну жокълагъаным да анданды. Бизни муратыбыз эл мюлк производительли ишлери бла шагъарейленирге эм салыннган борчланы толтурууну къыйматлы амалларына да къараргъады. Ол санда «Картофну бла тахта кѣгетлини ѳсдюрюуню айнытыу» федерал проектни бардыруула аслам эс бурулукъду, – дегенди къонакъ.

Ол, къыйматлы проектле сюзюлюклерин да айта, **Владимир Путинни** кесибизни урлукъла бла жалчытыууну юсюнден буйругъу къалай толтурулгъанына да къараллыгъын чертгенди. Аны баш магъанасы аш-азыкъ жаны бла къоркъуусулукъ сакъланырча мадар этиу болгъанын эсертгенди.

КЕНГЕШ

Бизни барыбызны да борчубуз, бирлешип, бай тирлик берген эм учуз урлукъла бла жалчытыуду. Анга министрстволо, бийик билим берген учрежденияла, селекция эм илму арала да тири къатышыргъа керекдиле, – деп къошханды Роман Некрасов.

Илму-техника федерал проектге кѣре, аграрчыла бла илму араланы арасында байламлыкъ къуралыргъа кереклисин да айтханды федерал къуллукъчу. Аны магъанасы жангы эм къыйматлы сортланы бла гибриденни хайырланыргъады. Андан сора да, министерство селекция-урлукъчулукъ араланы къурулушуна льготалы ѳнчючле да береди. Аллай субсидияны ѳлчечи бийик жыйырма процентге жетеди,

Бизни барыбызны да борчубуз, бирлешип, бай тирлик берген эм учуз урлукъла бла жалчытыуду. Анга министрстволо, бийик билим берген учрежденияла, селекция эм илму арала да тири къатышыргъа керекдиле, – деп къошханды Роман Некрасов. Илму-техника федерал проектге кѣре, аграрчыла бла илму араланы арасында байламлыкъ къуралыргъа кереклисин да айтханды федерал къуллукъчу. Аны магъанасы жангы эм къыйматлы сортланы бла гибриденни хайырланыргъады. Андан сора да, министерство селекция-урлукъчулукъ араланы къурулушуна льготалы ѳнчючле да береди. Аллай субсидияны ѳлчечи бийик жыйырма процентге жетеди,

айнытыргъа аламан хауа барды. Ол себелден келир заманда мирзеуню регионлагъа бла тыш къыраллагъа да сатаргъа онг чыгъарыкъды. Эсге сала айтсакъ: Къабарты-Малкъарда урлукъчулукъну

МАГОМЕТЛАНЫ Сулейман.

КЪМР-ни 100-жылпыгына

Адамлыкны бийик жюрютген, шуѳхлукъгъа табылгъан инсан

2 бет

«Тынгылауучуларыбызны саны эм бериулерибизни кенгликлери бла кѣплени озабыз»

Республикалы радиога – 95 жыл

3 бет

Жоралау

4 бет
Аскерчилени хурметлегендиле

КъМР-ни 100-жыллыгына

Жашау жолубузну не бла санарга боллукъду. Жылларын бла? Жолларын бла? Жетишимлерин, этген ишлерин бла? Баям, ючюнчюсю бла. Эсиме алай келеди бусагъатда солууда турган совет милицияны полковниги Энейланы Идрисни жашы Хусейни жашауундан оюм этип башласам.

Хусей 1937 жылда Элбрус районуну Кенделен элинде туугъанды. Сабийлиги ариу башланып, артада уа сынаулу болгъанды – Уллу Ата журт урушну, ызы бла кечгончюлюкню кезиуне тюшгенди. Уллу юйорде Хусейни жашланы кичилери эди да, анга уллу ауурлукъ да жетген болмаз, алай школга бир къуанып жюрюп

экинчисини къуллугъна тийишли кергенди. Эней улуну таныгъанладан ол оноугъа киши сейир этмегенди, алгъышларын а кепле айтхандыла жюркеден. Анда онжети жыл ишленгенди. Ол жылланы ичинде кеси къатышып, кеп тюрлю операцияны жетишимли этгенди. Алай а, башкала айтханлыкъга, ол махтау из-

жыгарга боллугъун биле турганлай, къарындашыбыз алай чыкыгъанда туурагъа, аны жигитлигине сый берип, сезоне тынгылагъан эдиле эки жаны да...

Эней улуну быллай къоркъуулу болумлада бирлени аркъаларына букъмаучусун кепле айтадыла. Лидия уа кеп жылланы ичинде баш иесини жанына къоркъуп жашагъанын, ыйыкыла бла кезюне жукъу кирмей турганын да эсгерген эди ол кюн. «Бир кере, тезалмай: «Эртте бошалган уруш бизни юйде кепгеми барып турлукъду?» – деп тырман да этген эдим, – дей эди ол. – Алай къырал буйрукъланы толтуруугъа кеплю бла берилген, кишилиги болган адамны тыяламыды тиширууну сезю?»

Аны жашаууна бек къоркъуулу кезиу а Хусей, авариягъа тюшюп, комагъа кетгенде болгъанды.

Адамлыкъны бийик жюрютген, шухлукъга табылган инсан

башлагъан эди да, ол жаны бла бир кесек чырмалган эди ансы. Артада уа сюргюн жолу чыкыды аны халкъына.

Кечгончюлюкде Энейланы Идрисни юйорю Къыргыстанда Фрунзе областда Иваново деген район арагъа тюшген эди. Юйор тамата агъач уста эди да, алай ол усталык анда керек болмай, колхозда ишге киреди. Алай а аны юсюнден ары тюшгенден эшитип, Дон-Арыкъда Панфилов атлы колхозну председатели Идрисни кесине алады. Анда уа комбайнда запчастыла агъачдан болганы себепли, иш табылган эди Идрисге.

Мындан баргъанлары биринчи заманда школга алмай эдиле. Ол ары кечирек жюрюп башлагъаны ючюн, Эней улуну школну арта къайтып келгенден сора бошагъанды. Окъугъан а иги этгенди. Ол затха шагъатла – Сталинни, Ленинни суратлары бла махтау къагъытла бюгон да аны юйонде сакъландыла. Ызы бла юч жылны ичинде аскер борчун толтургъанды. Юйге жыйылгъанлай а, милицияда ишге кирип, урууну жолун алай башлагъанды. Бир неча жыл ишленгенден сора, таматаланы эслеринде болур, Сажинни бандасын тутуп бошагъандан сора, Хусейни билимин эсдюрюрге Москвада МВД-ны университетине ийгенди. Аны Эней улу 1974 жылда бошагъанды.

Ара шахардан къайтханлай окъуна, Хусейни Чегем РОВД-ны таматасына салгъандыла. Районда низам эслерча иги айланганын керген таматала 1978 жылда алай бла аны республикада ич ишлени министрине

легенледен тойюлдю. Полковник даражада солугъа кетгендине да, эки кере Парламентни депутатына айрылып, республиканы халкъыны къайгыларын керюп турганды.

Быллайда аны юйчеси Мырзаланы Адыханни къызы Лидияны да сагъыныргъа тийишлиди. Ала бирге болгъан элли жылны ичинде, баш иеси ишинден бөлюнмезча, къолундан келгенни этгенди: юйор эсдюргенди, жууукъ-ахлу тутханды, кеп жылланы ичинде Нальчикде 1-чи интернатни директору болуп, къыйналып жашагъан юйорледен келген сабийлени, эксюзлени тегерегине жыйып, алагъа кесинкилегеча къайгырып турганды. Лидия Адыхановна кеси да педагогика илмуланы докторду, бийик окъуу юйледе дерс берип турган профессор эди. Ол дунясын алышып, барыбызны да мудах этгенди.

Таматаны бир къууанчы кюнине жыйылгъаныбызды, Энейланы арбазларын жокъланы кьонакъланы арасында Ингуш Республикада Ич ишлени министерствосунда тюрлю-тюрлю къуллукъларда ишленгенди делегациясы да бар эди: Ахмед Арсамаков, Муса Яндиев, Алихан Измайлов, Наип Долгиев. Ала бери биринчи кере келмегенлерин да билеме. Ингуш шухлары Хусейни бир тюрлю бир къууанчы, туугъан кюнюн, эсгеруе кюнубюз

8 мартны окъуна да унутмайдыла. Баям, сылтау чыкыса, анга жюркек ыразылыкъларын айтырга тап тюшгенине къууанып, жол кеплю болуп къаладыла ансы, Кенделен аягында Уллу Ата журт урушда өлгенлеге мемориал ачылгъанда, ала да анда эдиле. 1992 жылны кюз артында дюгерилини бла ингушлуланы арасында башланган къауагдан бери да была бары да къарындашладыла.

Подполковник Наип Долгиев быллай эсгерге эди: «Мен Эней улугъа биринчи кере тюнене бир бирлерин ийнакълап, ариу жашагъан эки халкъ – осетиниле бла ингушлула – уруш сауут алып, бир бирге къажау соелген ачы кюнледе тюбеген эдим. Ол къыйын кезиуде, мамыр ышыкъл излей, Къабарты-Малкъарга эки жюзден артык адам – къартла, сабийле, тиширула – келтирген эдим мен, отдан чыгарып. Мында бизни колоннабызгъа Хусейн тюбегенди биринчи болуп. Ол къартланы къолларын тутуп, сабийлеге, тиширулагъа да ариу айтып, аланы жапсарып, ол кюн окъуна жашар жерлерин, ашууларын да мажаргъан эди.

Ол жумушла бошалгъанлай, эки кюннен, биргебиз Ингушетиягъа келип, бир жанындан осетиниле, бир жанындан ингушлула баррикадала къурап, уруш къаты баргъан, от-окъ учхан орманы ортасына чыкыгъан эди, сауутсуз болгъанын билдирип. Къайсы жанындан атылган окъ да аны

Сау айны ичинде юйорде киши тешекге кирип жатмагъанды. Хал тюрленмегендине, Лидия, сагъыш эте кетип, быллай этсем а, билдиремэми кесин деп, аны, Уллу Ата журт урушну заманында Мартыновкада өлген тамата къарындашы Залкуфха атап, Боташланы Исса такъгъан «Дон сууу» деген жыргъа тынгылатханды. Ол кезиуде Хусей, кезлерин ачып: «Бу мени къарындашымы жырыды», – деп шыбырдагъанды.

Ариу юйорю Хусейни таянчагъыды. Тамата къызы Елена – философия илмуланы кандидат, Москвада Урунууну эм социальный байламлыкъланы академиясында профессорду. Артур юрист илмуланы кандидатыды, Лариса уа устазды. Сабийлери, тудукълары, келинчиги Текуланы Баширни къызы Лариса къайгысын керген юйор тамата тынчлыкъларды.

Тухан ишинде Хусей кеп махтаулагъа тийишли болгъанды. Аны кишилигине бюсюреп, Россейни ич ишлерини министри берген Сыйлы къагъыт а кеп майдалдан да багъалды анга. Саугъала беричю миллет комитет анга тийишли керген «Военное братство» майдалы. «Люди высочайшего гуманизма» диплому да полковник Энейланы Идрисни жашы Хусей адамлыкълны бийик жюрютген, шухлукъга табылган инсан болгъаныны шагъатыдыла.

МУСУКАЛАНЫ Сакинат.

Хорламны солдатлары

Ветеранны жокълагъандыла, сый-намыс бергендиле

Владимир Фёдорович Шаин Прохладныйде туугъанды. Ёмюрю да анда кетгенди. Бююнлюкде анга 93 жыл болады. Шендю аягы юсюнде турган урушну ветеранларындан бириди.

Аны 1943 жылда чакъыр-ган эдиле урушча. Ол заманда жашка жалаанда онжети жыл бола эди. Алгъа сержант курсланы ётюп, фронта 1944 жылда тюшгенди.

Белоруссия тийресинде сермешлеге къатышханды. Андан сора – Польшада. Урушну уа Германияны жеринде бошагъанды. Кёрюзген жигитлиги ючюн анга Къызыл Жулдузну орденин бергендиле. Ол заманда Владимир Фёдоровични лейтенант чыны бар эди.

Прохладначы жерлешибиз уруш эте Биринчи Белоруссия фронту санында Берлинге дер жетгенди. Анда жаралы болуп, госпитальгъа тюшгенди. Хорламны кюнине да анда тюбегенди.

Иги болуп къайтышханындан сора, дагъыда бир жыл Германияны жеринде къуллукъ этгенди. Жалаанда андан сора эркин этилгенди аскерден.

ХАЗЫРЛАНЫУ

Шахар бютюн жашил эм айбат боллукъду

Нальчик шахарны администрациясындан билдиргенлерича, Къабарты-Малкъарны 100-жыллыгына тамамларга белгиленген объектлени къурулушлары къыста бардыла. Ол санда Нальчикде жети жангы сквер да ишлене турадыла. Бююнлюкде ала бла байламлы жумушланы элли проценти тамамланганды. Объектлени кёбюсюнде

Прохладныйге къайтып келгенден сора, «Спецсвязьгъа» ишге киреди. Юйдегили да болады. Спортну бек сие эди да, ауур атлетика жараула этип тебирейди. 1948–1950 жыллада кеси ауурлугъунда Къабарты-Малкъарны чемпиону да болгъанды.

Алгъаракълада, школлагъа барып, урушну, урунууну юс-

къуралгъанды, къызыл галстуклу къызыкыла бла жашчюккыла ветеранны юйонде терк-терк бола турадыла. Аны хапарларына тынгылайдыла.

Ол ишни хазырлагъан а районда жангыдан пионер организацияны къурагъан Су-санна Чолаковады. Ол кеси да Владимир Фёдоровични терк-терк жокълайды. Хорламны

леринден да окъучула бла ушакъ этип, аланы Ата журтха сыймекликге юйретип турганды. Бююнлюкде уа ала келедиле ветеранны алгъышлай, телефон бла да селешедиле.

Арт эки жылда уа, Прохладныйде пионер организация

кюнине да къауум пионер бла ветеранны алгъышларга баргъандыла.

Алайды да прохладначыла Ата журтларын жаудан къорулагъанлары биллип, хурметлеп, тийишли сый-намыс бердиле.

ОСМАНЛАНЫ Хыйса.

Эл мюлк

Нартюх урлукъну сатыу кебейгенди

Къабарты-Малкъарда нартюх урлукъну тышына сатыуну юсюнден айтханда, быйыл аны заманы бошалгъанын белгилерге боллукъду. Алай бла, саулай 2021 жылны ичинде бизде чыгарылган гибридлеге сурам иги да ёсгенин белгилерчады. Россельхозадзорну Шимал Кавказда регионла аралы Управлениясыны тергеулерине кере, озгъан жылны биринчи кварталында КъМР-ден тыш регионлагъа 5 420 тонна

нартюх урлукъ ташылгъан эсе, быйылны ол кезиуне аны ёлчечи 40 процентге кебейип, 7 550 тоннагъа жетгенди.

Тыш къыраллагъа жиберилген продукцияны юсюнден атханда уа, анда ёсюм бютюнда уллу болгъанды – 7,5 кереге. Былтыр биринчи кварталда 373 тонна сатылгъан эсе, быйыл ол 2 805 тонна болгъанды. Аны асламысын Беларусь бла Къазахстан сатып алгъандыла.

Битимлеге къайгыра

Аграр сферада страхование этиуню магъанасы баямды. Алай келиши этген мюлк, ишинде къоранчлагъа келтирген бир тюрлю чурум болса, аны жабаргъа болушлукъ алыргъа боллукъду. Страхованияны къырал себеплик этип бардырылган программаланы экиден бири битимчилик бла байламдыла.

байламдыдыла, бирсилерне уа – башха хата-па-лахла бла. Битимчиликде къармашханла аланы хар бирин да энчи неда къатыш этип алай да хайырланыргъа боллукъдула.

Бююнлюкде республикада быллай страхование бла кюрешген эки компания ишлейди: «РСХБ-Страхование» эм «ВСК». Аланы жумушларын хайырланган аграрийлеге къыралны эмда региону бюджетлеринден 4,63 миллион сом субсидияла берилдикдиле. Аха аланы къоранчаларыны бир кесегин жабаргъа бөлюнюрюкдю.

Экиден бири себилгенди

Бу кюнледе республикада урлукъ себиуню экиден бири таман этилгенди. КъМР-ни Эл мюлк министрствосундан билдиргенлерича, аграрийле аланы 116,1 минг гектарда сегендиле. Ол а белгиленген жерлени 52 проценти болады.

а чеплеу алады. Тахта кетгелени урлукълары эмда картоф 6,6 эм 2,8 минг гектарга себилгендиле. Саулай айтханда, жазлыкъла быйыл 223 минг гектарда ёсдюроллюкдюле. Былтырны кёрюмдюсю бла тенгешдиргенде, ол төрт процентге асламыракъ болады.

УЛБАШЛАНЫ Мурат хазырлагъанды.

КЪАРМАШЫЛУКЪ

Жангы завод ачылгъанды

Кеп болмай Росреестрни Къабарты-Малкъарда управлениясында боюу бла лак чыгарлыкъ завод эсепге тюшюуден ётгенди. Ол быйыл «Нэжан» компанияны башламчылыгы бла ишленгенди. Предприятие жылгъа он минг тонна боюу чыгарлыкъды эмда республиканы боюу бла толу жалчытырыкды, импортну алышындырыгъа да ахшы себеплик этерикди. Аны къурулушуна 250 миллион сом инвестиция этилгенди. Андан программагъа кере, къырал бюджетден 102,5 миллион сом бөлюнгенди.

Заводну цехлерини эм складларыны къурулушун бардырыуда тийишли мардала сакъланырларына аслам эс бурулгъанды. Ол санда жел ургъанда эм жер тепгенде хата салмазына да къайгырылгъанды.

– Росреестрни республикада бөлмюю экономикалы инфраструктураланы кадастр эсепге къысха заманда эм тынч салыргъа

себеплик этеди, – дегенди Росреестрни Урван районда бөлмюю таматасы Анжела Шогенова.

КУРДАНЛАНЫ Сулейман.

ШАГЪЫРЕЙЛЕНИУ

Кьонакъла бай сынамларын кергюзтгендиле

Кеп болмай Россейни Саулукукъ сакълау министрствосуну буйругъу бла къыралны штатда болмагъан баш неонатологу, Санкт-Петербургну къырал педиатрия медицина университетини (СПбГПМУ) ректору Дмитрий Иванов регионлагъа экспертлени жибергенди. Аны магъанасы – къагъанакъланы арасында ёлгенлени азайтырга комплекс халда мадар излергенди.

Къабарты-Малкъаргъа келген эксперт къауумгъа Багъыу иш эм миллет проекте жаны бла университетни проректору Юрий Петренко башчылыкъ этгенди. Ала бизде бу жаны бла иш къылай баргъанын билер акылда республиканы Перинатал арасында эм Сабий клиника больницасында да болгъандыла. Бийик категориялы врачла коллегалары бла тюбешип, эсертимуде да этгендиле эм регионнга Педиатрия университетни жанындан къаллай болушлукъ тапдырылса иги боллугъун билгендиле.

КъМР-ни саулукукъ сакълау министри Рустам Калибатов уллу федерал араны келечилерини аллай ишлерин регионлагъа магъаналы болгъанын белгилеп, къыралны шимал ара шахарыны

специалистлери усталыкълары бла айтылгъанларын энчи чертгенди. – Хар регион да энчиди. Ишибизде тюрлю-тюрлю проблемалагъа тюберге тюшеди. Ала

Проект

Билимни, усталыкълны да ёсдюрюрча

«Россей Федерацияда цифралы экономика» миллет проектни чеклеринде бардырылган «Цифралы экономикада кадрла» федерал проектге кере, цифралы экономика жаны бла къошакъ билим берича къырал программа ишлеп башлагъанды. Аны бла байламлы регионлада оналты жылдан атлагъан жаш адамлагъа ИТ-курсла ачыллыкълдыла. Алагъа сакъатла, эсепде турган ишсизле хакъсыз жюрюрге боллукъдула. Юч жылла толмагъан сабийлеге къарагъан эм айлыкълары жашау этерге жараулу ахчаны эм аз ёлчемин тутхан ата-аналагъа хакъны 75 проценти азайтылды. Юч жыллары толмагъан сабийлеге къарагъан, иш хакълары жашау этерге жараулу ахчаны бек аз ёлчеминден атлагъанла, вузлада, колледжде, техникумлада окугъан студентле эм бюджетникле 50 процентге аз төлерге боллукъдула.

Курслагъа Госуслугу порталда – <https://profidigital.gosuslugi.ru/> жазылыргъа

боллукъду. Анга кере, заявка бериге программаны сайларга керекди. Бу жол заявка бергенлеге документацияны хазырлау тынчракъ болурча мадар да этилгенди.

Заявкалагъа 5-10 кюнню ичинде къараллыкълды эм къаллай оноу чыгарылгъаны почта бла билдирилликди. Бусагъатда сайларча 25 курс ишлейди: «Python-разработка для начинающих», «Мидл фронт-

тенд-разработчик», «Data Science: рекомендательные системы», «Java-разработка для начинающих», «Основы тестирования ПО» эм башхала. Аланы Яндекс, Нетология, GeekBrains, Имплополис университетде, Илму технологияла институтну билим беруу компетенциялары арасында, Г.В. Плеханов атлы экономика университетде ётерге боллукъду.

МАГОМЕТЛАНЫ Сулейман.

РЕСПУБЛИКАЛЫ РАДИОГЪА – 95 ЖЫЛ

«Тынгылаучуларыбызны саны эм берилерибизни кенгликтери бла кёплени озабыз»

Республикалы радио кесини ишин бардырганы 95 жыл толганды. Аны 30 жыл мындан алгъа кезиуе бла тенгешдирсек окъуна, башхалык бек уллуду. Абадан тёлнюю жашауунда уа радиону магъанасы уллу болганды десем, ёторюк айтмам. Элледе 70-80-чи жылда окъуна телевизорла кёлдеде жокъ эдиле, радио уа хар койде да бар эди. Андагы берилени уа уллу, гитче да ашыгып сакълаучулары эсимдеди. Сёз ючюн, ыннабыз Омарланы Омарны, Жанатайланы Исмайланы, Белпайланы Сергейни, Алтууланы Зояны жырлагъанларына бек сыйлоп тынгылаучу эди. Мухажир Пшихачевни кёбүз тартуларына уа биз, гитчеле, аяк бюгюп эришиучу эди. Жанатайланы Исмайл сабийлери бла «Кимди ол?» деген жырны айтса уа, бек уллу саугъа эди бизге.

Сора дагыда малкъар эм орус тилде сёлешген дикторла Отарланы Мажитни, Созайланы Илиясны, Татьяна Шидаквананы ауазлары уа бир жомакълы дуниядан эшитилгенча кёрюне эдиле манга. Ол адамланы кеслерин кёрюрге бек сыйганим эсимдеди. Аллай онг а газетибизге ишлерге келгенимде чыккъан эди. Энци Созайланы Илияс бла ушакъ бардыргъан эдим. Ол радиогъа келгени да быыл 50 жыл толады.

Алай бла республикабызны радиосуна тарыхы бек байды. Бюгюнлюкде аны журналисттери бла дикторлары эки компанияда ишлейдиле: бирлери – республикалы телерадиокомпанияны боусуунда 99.5 fm ызда, экинчилери «Россия1» Битеурссей кырал телерадиокомпанияда 101.8 fm -де эфирге чыгъадыла. Биринчи кыуунму малкъар тилде чыккъан берилерини баш редактору Ботталаны Мухтарды. «Россейни радиосундагыла» уа Ахкёбкланы Эльдар таматалык этеди.

Биз радиочуланы бу байрам кюнлерини аллында Ботталаны Мухтар бла Тюбешип, шёндюгю радиону жашау кыалайды, кыаллай тюрлениуе болгъанларыны юсюнден сёлешгенбиз.

- Мухтар, кеп жылланы республикалы телевиденияда ишлеп тургъанса, халкъ да сени тележурналистнича таны эди, радиогъа кёчгенинги сылтау не эди?

- Жыйырма жыл мындан алгъа республикада эки угъай, бир радио бар эди. Барыбыз да бирге ишлей эдик. Ол кезиуде мен телевиденияда тамата редактор эдим. Сора кюнлени биринде телевиденияны алгынны таматасы Руслан Жанимов кесине чакъырып, мени радиогъа малкъар тилде берилеге башчылык этерге кёрюрге сыйганим билдирди. Аллай затны сакъламагъаным себепли, сагъшы этерге заман берилни тилеиме. Сора оюмлай кетгенимде, жыл саныма кере, жаш тёлгюе хол бере билдирге кереклисин эсге ала, ырызлыгъымы билдирме. Андан бери иги кесек заман озгъанды. Сокууранган да этмейме.

Радиону юсюнден айтханда, телевидение бла тенгешдиргенде, мында редакторну онг асламды. Анда айтхан затынги юсюнден видео табып кёрюзтюу бла кыаты байламлыса. Мында уа берилуе бардыргъан, жаздыргъан заманда ашыкмагъанлай, макъам да кыоша, теманы да кенг ачыккыла бараласа. Мен келген кезиуде ветеранларыбыз Этезланы Бахауатдинге, Аттоланы Магометге (жаннетли болсунла), Энейланы Раягъа пенсияда болгъанлары себепли кетерге тыошган эди. Ол адамла бла ишлерге тыошгенине бек жарсый

адам табалмагъаныбыз. Бир неча жыл мындан алгъа Байдаланы Магомет кетгени, аны орунуна адам алалмайбыз. Ана тилибизде сёлешип, орус тилден тынгылы кёрюре билген жокъну орунундады. Малкъар журналистикада ол бюгюн-

Созайланы Илияс.

Солдан онгга: Чочайланы Зухура, Ахкёбкланы Эльдар, Тебердиланы Мариям, Геляланы Сахадин.

эдим. Болсада ала иги ыз кыоюп кетгендиле. Сёз ючюн Энейланы Рая звукорежиссёр эди. Жарсыугъа, бюгюнлюкде ол кыулуукъ жокъду. Жаланда звукооператор барды.

Алгын редакторну борчу берилуе жаздырып кетип кыалуу эди. Къалгъан жумушлары ала тынгылы этип, эфирге чыгъарча жарашдыргъандыла. Шёндю уа неге да кесибиз «бийле» болгъанбыз, дейим.

Аны айтханым, компьютерде толду монтажны кесибиз этип, берилуебизни хазырлайбыз.

Заманны юсюнден айтханда да, ол кезиуде редакциягъа бир айгъа 9 сагъат бёлуне эди. Ишлене а сегизуеулен этгендиле. Энди уа эфир кече, кюн да тохтамайды. Алай коллективде уа 5 адам болабыз. Кюндюз берген берилуебизни уа кече да кыайтаргъа тыошеди. Айтханым, жюк уллуду.

Дагыда жарысхан неди десенг, тилибизни иги билген

Энейланы Рая бла Бадалланы Аминат.

люкде бек уллу жарсыуладан бириди деп айтсам, ёторюк болмас.

- Сен билгенден, радиогъа тынгылауна кыаллай берилуе бегирек жаратадыла эм не себепден?

- Шимал Кавказда алгъа-ракъда бардырылгъан тинтиуле ачыккыла-аннга кере, бизни радио халкъ тынгылауны бла эм тематикасыны кенглиги бла 2-чи жердеди. Аны бек игиге санайма.

Адамла сёлешген да кеп этедиле. Тарыхыбыз бла байламлы берилуе жаратханларын айтадыла. Дагыда

мен сёлешген кезиуде орус, инглиз сёзлени тюрк милленикилеге алышыргъа бек ёчме. Бир-бирле аланы магъаналарын аныламай да сёлешедиле. Тынгылаучуларыбыз бла аллай байламлыкъ болгъаны кыуандырады.

Танг ата асламында музыка берилуе, назмула, сахна оюна салыучубуз эфирге. Политика бла байламлы, адамлагъа ауур келлик башха темаланы арха кыоюбыз.

Мени оюмума кере, басма органла керти болгъан, тинтилген шартланы хайырланргъа керекдиле. Тарыхы бла байламлы темаланы юслеринден айтханда уа, кесинг билгенден, бир затны юсюнден оюмла бир неча болуучудула. Журналист а аладан жаланда кесине тап келгени кёрюзтюп кыомай, болгъанлары барын да ачыккыларга борчлуду.

Адамларыбыз эски миллет жырларыбызны да бек сюедиле.

Солдан онгга: Этчеланы Мухтар, Кыайталаны Аминат, Ахматланы Сафарият эм Ботталаны Мухтар.

- Шёндю радиону малкъар редакциясында кимле ишлейдиле?

- Этчеланы Музафар, Кыайталаны Аминат эм Ахматланы Сафарият. «Нюр» журналыны баш редактору Негерланы Залина да, келип, сабий берилуе жарашдырыргъа болушады. Сау болсун.

- Башда айтдынг тилни билген адамларыбыз аз болгъанларын. Сени оюмуна кере, аны сылтау недеди?

- Бу жарсыуу башы, бек биринчиден, юйор тутурукъдады. Ата-анала сабийлери бла кеси тиллеринде сёлешмесе, бу халны тюзетир онг жокъду. Школ, университет да жаланда болушукъдула бу жумушда. Ишени башы - юйор, тийредди.

Тарыхда белгиледи гитче миллетлени кеп санлыла жутуп баргъанлары. Алай болуудан сакъланайык. Кеси кесибизге сакъ болмасакъ, тышыннан болушукъ келлик туюлду. Хал былай барса, 50 жылдан халкыбызны болуму манга бек жарсыуу кёрюнеди.

- Мухтар, сизни радиогъа республикада кыаллай бир адам тынгылаады?

- Трансляция бек кыйыр эллеге жетмейди. Аны белгилерчады. Телевидение бла байламлы болум да алайды. Кючлю ретрансляторла керекдиле. Бюгюнлюкде саулай

18 май – Музейлени халкыла аралы кюню

Къабарты-Малкъарда музейлени араларында Кенделендеги Хутуйланы Ханафий аты тарых-краевед музей – Элбрус районда Отарланы Омар аты тарых-этнография музейни филиалы иш хунери бла белгиледи.

Ол 1981 жылда ачылгъанды. Аны аллында жылны ичинде кырулуш ишле баргъандыла. Мекамны архитектор Асанланы Владиславны проектинге кере ишленгенди. Аны экспонат залларын кырууда художник Тёппеланы Хызыр уллу иш этгенди. Музейни саулай да болурун а Улакъланы Магометгерийни жашы Зейтун жалчытханды.

1981 жылда ноябрьде бу тамай бергендиле музейге. Жарсыугъа, Зейтун юч-тёрт жыл ишлегенди анда. Андан сора анда Жанатайланы Батталны кызы Лидия таматалык этгенди бу культура юйге.

Кыруал кыурам тюрленген жылда, энчи айтханда, 1993 жылда маданият ара, башындан суу келгени бла байламлы, бир кыуам заманнга дер жабылып тур-

Музей ачылган кюн.

«Ата журтну багъаларгъа юйретиу жаны бла улму иш тындырабыз»

Солдан онгга: Байкызыланы Зухура бла музейни таматасы Отарланы Фаридда.

рых-краевед музей Къабарты-Малкъарны миллет музейни филиалыча ачылгъанды. Аны биринчи директору да Улакъланы Зейтуннагъа намыс этген эллиле быллай уллу юсюнде кеслеринде сакъланган, кёчючюлюкню да кёрюп кыайтхан, алагъа багъалы затланы кыызгъан-

гъанды. 2004 жылда анда болгъан экспонатланы, штатда болгъан адамланы да Элбрус районну администрациясына ётдюргендиле.

2008 жылда аны жангыртышны юсюнде кеслеринде сакъланган, кёчючюлюкню да кёрюп кыайтхан, алагъа багъалы затланы кыызгъан-

гъанды. 2004 жылда анда болгъан экспонатланы, штатда болгъан адамланы да Элбрус районну администрациясына ётдюргендиле.

2008 жылда аны жангыртышны юсюнде кеслеринде сакъланган, кёчючюлюкню да кёрюп кыайтхан, алагъа багъалы затланы кыызгъан-

гъанды. 2004 жылда анда болгъан экспонатланы, штатда болгъан адамланы да Элбрус районну администрациясына ётдюргендиле.

2008 жылда аны жангыртышны юсюнде кеслеринде сакъланган, кёчючюлюкню да кёрюп кыайтхан, алагъа багъалы затланы кыызгъан-

гъанды. 2004 жылда анда болгъан экспонатланы, штатда болгъан адамланы да Элбрус районну администрациясына ётдюргендиле.

2008 жылда аны жангыртышны юсюнде кеслеринде сакъланган, кёчючюлюкню да кёрюп кыайтхан, алагъа багъалы затланы кыызгъан-

гъанды. 2004 жылда анда болгъан экспонатланы, штатда болгъан адамланы да Элбрус районну администрациясына ётдюргендиле.

2008 жылда аны жангыртышны юсюнде кеслеринде сакъланган, кёчючюлюкню да кёрюп кыайтхан, алагъа багъалы затланы кыызгъан-

гъанды. 2004 жылда анда болгъан экспонатланы, штатда болгъан адамланы да Элбрус районну администрациясына ётдюргендиле.

2008 жылда аны жангыртышны юсюнде кеслеринде сакъланган, кёчючюлюкню да кёрюп кыайтхан, алагъа багъалы затланы кыызгъан-

гъанды. 2004 жылда анда болгъан экспонатланы, штатда болгъан адамланы да Элбрус районну администрациясына ётдюргендиле.

2008 жылда аны жангыртышны юсюнде кеслеринде сакъланган, кёчючюлюкню да кёрюп кыайтхан, алагъа багъалы затланы кыызгъан-

гъанды. 2004 жылда анда болгъан экспонатланы, штатда болгъан адамланы да Элбрус районну администрациясына ётдюргендиле.

2008 жылда аны жангыртышны юсюнде кеслеринде сакъланган, кёчючюлюкню да кёрюп кыайтхан, алагъа багъалы затланы кыызгъан-

гъанды. 2004 жылда анда болгъан экспонатланы, штатда болгъан адамланы да Элбрус районну администрациясына ётдюргендиле.

2008 жылда аны жангыртышны юсюнде кеслеринде сакъланган, кёчючюлюкню да кёрюп кыайтхан, алагъа багъалы затланы кыызгъан-

гъанды. 2004 жылда анда болгъан экспонатланы, штатда болгъан адамланы да Элбрус районну администрациясына ётдюргендиле.

бу элчи адамланы, тукъумланы, миллетибизни жашаууну юсюнден билдиредиле.

Биринчи залда Кенделенни ахыр кере жангыртыш тукъумланы, адамланы тизмеси тагъылады. Ата-бабаларыбызны иш кереклери, агъандан, керамикадан, темирден этилген жашауда хайырлангъан, журютген затлары да кеси жерлерин тапхандыла. Экинчи зал эрттеги таулу юйча этилгенди, таш къабыргъалары бла. Анда тери ийлеген, жюн иш бла кюрешгенде хайырланылгъан затла, кийимле, кийизле да кёрюрге болушукъду. Байрамгъа кийилген кийимлеге кююм камарла, туюмеле, эр киши бел баула да бардыла.

- Белгилеп айтырча, тарыхлы сейир затларыгъыз а бармыдыла?

- Аллай затланы санларын да, сёз ючюн, къапчыкыны айттыргъа бол-лукъду. Ол ууакъ аякъланы малны териси чындай тешилгенча, алай алынып этиледди. Аны бизге КъМАССР-ни сыйлы кёчючю Чеккеланы Исхакъ бергенди. Ол аны уллу къарт атасындан къалгъанды.

Дагыда башхалада болмагъан сейир затыбыз ичи бёлюмледен кыруалгъан чектенди. Бояулу кийиз этгенде, аны хар бир бёлюмне бир тюрлюсю салынганды. Бу бизге революциягъа дер жабашгъан Жанатайланы Баттадан къалгъанды.

Ахыры 4-чю бетдеди.

Бюгюн кесини, музейни, анда бардырылгъан ишлени юслеринден анда отуз алты жылны ичинде Фондланы сакълагъан Метланы Магометни кызы Байкызыланы Зухура айтады.

- Экспонат саны кыалайды музейде? Бир кере чачылгъанны ким жыялады арха, дейдиле. Сизде уа хал кыалайды?

- Арха бары да кыайтханды деп айтмам. Законнга кере, археология бла байламлы жюз бла жыйырма экспонат Миллет музейде къалгъандыла. Бюгюн музейни мурдорлу фондунда беш жюзге жете экспонат барды. Болушукъчу фондда уа – алты жюзден атлап. Мында бурунгъу заманладан эм ата-бабадан къалгъан кеп сейир зат барды. Ала

Нормухаммат юйретген «Насыр» атлы тепсеу ансамбль а бир неча кере сахнаны жарытып кыуандыргъанды.

Бу кюнледе ол жаны бла

Нормухаммат юйретген «Насыр» атлы тепсеу ансамбль а бир неча кере сахнаны жарытып кыуандыргъанды.

Бу кюнледе ол жаны бла

Нормухаммат юйретген «Насыр» атлы тепсеу ансамбль а бир неча кере сахнаны жарытып кыуандыргъанды.

Бу кюнледе ол жаны бла

Нормухаммат юйретген «Насыр» атлы тепсеу ансамбль а бир неча кере сахнаны жарытып кыуандыргъанды.

Бу кюнледе ол жаны бла

Нормухаммат юйретген «Насыр» атлы тепсеу ансамбль а бир неча кере сахнаны жарытып кыуандыргъанды.

Бу кюнледе ол жаны бла

Нормухаммат юйретген «Насыр» атлы тепсеу ансамбль а бир неча кере сахнаны жарытып кыуандыргъанды.

Бу кюнледе ол жаны бла

Нормухаммат юйретген «Насыр» атлы тепсеу ансамбль а бир неча кере сахнаны жарытып кыуандыргъанды.

Бу кюнледе ол жаны бла

Нормухаммат юйретген «Насыр» атлы тепсеу ансамбль а бир неча кере сахнаны жарытып кыуандыргъанды.

Бу кюнледе ол жаны бла

Нормухаммат юйретген «Насыр» атлы тепсеу ансамбль а бир неча кере сахнаны жарытып кыуандыргъанды.

Бу кюнледе ол жаны бла

Нормухаммат юйретген «Насыр» атлы тепсеу ансамбль а бир неча кере сахнаны жарытып кыуандыргъанды.

Бу кюнледе ол жаны бла

«Ата журтну багьаларга юйретиу жаны бла уллу иш тындырабыз»

Ахыры. Аллы 3-чю бетдеди.

– Мекамны экинчи кьатысына ёрлен баргъан атлаучну тегереги суратла бла жасалады. Алары юслеринден да айтсанг эди.

– Ала КьМР-ни сыйлы художниги Курданланы Валерийни-киледиле. Кенделени жаш ата журтубузну бек ариу суратларын этгенди. Жарсыуга, ажимлы жоулганды. Ахлары бергендиле суратлары бизге.

– Музейни экинчи кьатысында зал уллурак керюнеди.

– Элни тарыхы бла байламлы тюрлю-тюрлю ишле, тюбешуле боладыла. Бу зал ол тюрлю затла келишеди. Кьабыргалада – элибизни айткылык адамлары, аны тарыхын этгенле. Революционерден, сёз ючюн, Мусукаланы Ахматдан башлап, элибизни, республикабызны атын айтдырган, аны айнытырга кьыйын салган адамларыбызны суратлары, биографиялары. Ол санда Хутуйланы Ханасыйни энчи стенди да бардыла.

– Дагыда музейде не ишле этиледиле?

– «Музейге эл бла бирге», «Музейде кече», «Табийгьат бла биз»

дегенча тюрлю-тюрлю акцияла, юбилейле, тукьумланы тарыхларына, тюрлю-тюрлю даталагъа аталган тюбешуле барадыла.

Элни белгили адамларыны юслеринден билдирген стендлеге кьошула баргъанын да айттырчды. Ата журтну, аны адамын сюерге юйретиу жаны бла уллу иш этиленди. Кермючле, тематикалы эм жигитликни дерслери, адабият-музыка ингирле ётдюргенбиз.

Бусагъатлада Хорламны кюнюне, ата журтну жигитлерине аталган кермючле хазырлагъанбыз. Аны бла бирге музейни арбазында

мында. Бек терк келиучю кьонакларыбыз а школчауладыла. Музей алагъа билим беруиде магъаналы жерни алады. Туугъан жерлерини тарыхыны, табийгьатыны, маданиятыны, халкьыбызны адет-тересини юслеринден ала кёп билдирге излейдиле. Илму ишлеринде да бизде болгъан материалны хайырланадыла.

– Сау бол, Зухура, ишинг мындан ары да кьууанч келтиргенлей турсун.

«Фондланы сакълагъан Байкъазылану Зухурану музейни айныуунда уллу кьыйыны барды, – дейди Элбрус районда Отарланы Омар атлы тарых-этнография музейни директору Этзеланы Фатимат. – Ол керти да сакълаучуду. Хар бир экспонатны тарыхын келден айтып береди. Сабийге, уллугъа да жарык тюбеп, аланы излемлерин толтурады. Таулу тишириуда не иги хал бар эсе, бары да андады. Кеси да юч жашны анасы болуп тургъанлай, ишин былай тынгылы этгени ючюн, мен анга бек ыразыма».

Ушакъны МУСУКАЛАНЫ Саканат бардыргъанды.

ЖОРАЛАУ

Аскерчилени хурметлегендиле

«Кавказ За наших» акцияны чеклеринде Росгвардияны КьМР-де Управлениясыны кьуллукчулары эмда Звездный аскер бёлюмюне келечилери Нарт-Уя таугъа ёрлею кьурагъандыла. Аны кеслерини аскерчи борчларын толтургъан кезуиде ёлген нёгерлерине жоралагъандыла.

Ала право нызамны жалчытыр ючюн жанларын бергенлини хурметине бир минут шумуз тургъандыла. Алайда болгъан митингде полицияны майору Марина

Лукожева мамыр жашау ючюн кеслерин амагъан ата журтубузну кьоруулаучуларыны жигитликерини юслеринден айтханды.

– Ала аскерчи антларына, борчларына жашауларыны ахырына дерти кертичелей кьалгъандыла. Нёгерлерибиз адамлыкны эм иги шартларын кергюзгендиле. Ёсюп келген телюню алада юретирге керекди. Алары жарык сыфатлары жюреклерибизде сакъланырыкдыла, – дегенди ол. Акциягъа КьМР-ни Журна-

эрттеден бери да ююла тургъан, ата журт ючюн жан берген жыйырма жети солдатны аты жазылган сынны жангырта тургъанларын сююп билдиреде.

– Адамла кёп жюрийюдюле? Эскурсияла боламыдыла? – Хау, туристле да болуучудула

листлерини союзу, ДОСААФны, «Хорламны волонтерлары» кьымылдауу келечилери, юнар-

миячыла, Росгвардияны кадет классыны курсантары да кьатышхандыла.

ПРОКУРАТУРА

Терслигин сюд тохташдыргъанды

Нальчикни прокуроруну болушлукчусу Тимур Абазов Россейге тыш кьыраллыланы законсу келтиргени ючюн терленген адамгъа ачылган уголовный ишни кьабыл кергенди. Ол РФ-ни УК-сыны 322.1-чи статьясыны 1-чи кесегине бузукълук этгенине ишеклик барды. Тохташдырылгъаныча,

2021 жылда тыш кьыраллылагъа кьурулушча ишге кирирге болушханды, аланы иши жерлеринде да келтиргенди.

Сюд, инсанни терслигин тохташдырып, аны эркинлигин 8 айгъа сыйыргъанды. Ол бу кезуиюно колония-поселенияда турлукуды.

УФСБ

Законсуз файда тюшюргендиле

Экономикада аманлыклагъа кьажау жумушла толтурул, РФ-ни ФСБ-сыны КьМР-де Управлениясыны кьуллукчулары, полициячыла бла бирге республиканы он инсанны терслик ишлерин тохташхандыла. Канкулов Б.С., Карамизов М.Х., Кужев Р.М., Кужев Э.Р., Нотов А.А., Оришев А.Р., Пеков З.А., Хубиев А.Р., Хубиев М.Р., Чилор Р.С., законлагъа бузукълукла этип, банк иш бла корешгенлери ючюн терслендиле. Ала аманлыкчы кьауум кьурап, файда алгъандыла.

Тохташдырылгъаныча, ала жалгъан бухгалтер документле хазырлагъандыла. Алада уа жумушла толтурулгъанларыны, товарла келтирилгенлерини, ахча электрон амал бла теленгенини юслеринден шартла бар эдиле.

Нальчикни шахар сюдоу материаланы тинтип бошагъанды. Алай бла Кужев Р.Р. эм Оришев А.Р.

РФ-ни УК-сыны 173.1-чи статьясыны 2-чи кесегини «б» пунктна бузукълук этгенлери тохташдырылып, аланы эркинликлерин 4 жылгъа бла 6 айгъа сыйырырга деген оноуну чыгаргъандыла. Ол условный халда толтурулукды. Дагыда алагъа 100-мингишер сом тазир да салынганды.

Карамизов М.Х., Кужев Э.Р., Нотов А.А., Пеков З.А., Хубиев А.Р., Хубиев М.Р., Чилор Р.С. РФ-ни УК-сыны 172-чи статьясыны 2-чи кесегини «а», «б» пунктларына бузукълук этгенлери ючюн терсленгендиле. Алары эркинликлерин 3 жылгъа сыйырырга деген оноуну чыгаргъанды сюд. Ол да условный халда толтурулукды.

Канкулов Б.С. РФ-ни УК-сыны 173.1-чи статьясыны 2-чи кесегини «б» пунктна кёре терсленгенди. Аны эркинлиги 2 жылгъа сыйырылукды (условно халда).

ПРАВО

Эркинлиги сыйырылырга боллукды

Экономика аманлыклары тохтауыгъа бурулгъан мадарланы чеклеринде РФ-ни ФСБ-сыны кьуллукчулары Бахсанда жер-жерли администрацияда кьурулуш жаны бла управлениюне келечисини законсуз ишин тохташхандыла. Ол кьуллугъун кесине таплыккъа хайырланганына ишеклик барды.

Ачыкъланганыча, ол, законлагъа бузукълук этип, шахарда кьурулушну бардырырга эмда аны хайырлангырга эркинлик бергенди. Аны бла байламлы РФ-ни СК-сыны Бахсанда следствие бёлюмюню кьуллукчулары РФ-ни УК-сыны 285-чи статьясыны 1-чи кесегине эмда 292-чи статьясыны 1-чи кесегине кёре терслеу материалла ачхандыла.

Законлагъа тийшилликде, быллай аманлык этгени эркинлиги 4 жылгъа дерти сыйырылырга боллукды.

Уну кьургакъсытып жыйгъанды

Быйыл 12 майда наркополициячыла 41-жыллык нальчикини юююнде уулу кырдыгы бла 34 полимер эмда 2 кьагьат чулгъамла тапхандыла. Эр кишини айтханына кёре, ол аны былтыр кеси ёсдюргенди эмда кьургакъсытып жыйгъанды. Тинтиуледен ол «марихуана» нар-

котик (ауурлугу 99,87 грамм) эмда гашиш жау (ауурлугу 0,81 грамм) болгъанлары тохташдырылгъанды. Ишекликте РФ-ни УК-сыны 228-чи статьясыны 2-чи кесегине кёре терслеу материалла ачылгъандыла.

Хыйлачылыгы ючюн – жууапха

РФ-ни МВД-сыны Зольск районда полициячылары кьурулуш фирманы башчысына хыйлачылык этгенине ишекликде ачылган уголовный ишни тинтип бошагъандыла.

Ачыкъланганыча, 2019 жылда майда ол Зольск районну Залуккоаже элини администрациясы бла паркны жангыртуу жаны бла келишимге кьол салгъанды. Аны багъасы 6 миллион сомдан озгъанды. Алай кьурулушну кезуиюнде ол документде белгиленген материаладан учуз эм качественуна кёре осал затланы хайырланганды. Андан сора да, бир-бир жумушланы толтурмай, ала ахырына жетдирилгендиле деп, жалгъан документлени хазырлап, кьоранча этилгенлерини юсюнден справканы жарашдыргъанды.

Предпринимательге келишимде белгиленген ахча теленгенди – 6 миллион сом, ол санда толтурулмай кьалгъан жумушла ючюн да – 1,1 миллион сом.

Фирманы башчысына РФ-ни УК-сыны 159-чу статьясыны 4-чю кесегине кёре терслеу материалла ачылгъандыла. Аны ырысысына арест салынганды.

ТИКАЛАНЫ Фатима хазырлагъанды.

СПОРТ

Гёжефле кьарыуларыны сынагъандыла

Республиканы Спорт министерствосу билдиргенге кёре, бу кюнледе «Нальчик» спорткомплексе сумодан КьМР-ни экинчи кубогу ючюн эришуле баргъандыла. Ала Кьабарты-Малкьарны 100-жыллыгына жоралангандыла. Алагъа республикабызны битеу районларындан эм РСО-

Аланиядан 200-ге жууук спорчу кьатышханды. Кеслерини ауурлукларына эм жыл санларына кёре хорлагъанланы санында Ислам Батыров (Куба-Таб), Эттеланы Азамат (Чегем), Элбайланы Аслан (Чегем), Габоланы Рая (Чегем), Дмитрий Биченов (Владикавказ) эм башхала болгъандыла.

Рамонов (Владикавказ), Алибек Боготов (Чегем), Астемир Мишхожев (Малка), Сафарбий Бегишов (Чегем), Ислам Альборов (Нальчик), Нукри Кабисов (Владикавказ), Тигран Туманян (Владикавказ) эм башхала болгъандыла.

ДОДУЛАНЫ Мадина.

Гюлюланы Керим – округда экинчи

Ростов областны Овощной элинде эки кюню ичинде картингден ЮФО-ну биринчилиги бла чемпионаты бардырылгъандыла. Анда Россейни 19 субъектинден спортчула эришгендиле. Аланы араларында Тырнауузну «Цветмет» клубуну келечилери да болгъандыла, стартлагъа Гюлюланы Керим, Башийланы Кьуанч, Жаппуланы Кьурман, Салпагъарланы Андрей чыкьыгъандыла. Аладан кюмюш майдалны Гюлюланы Керим кьытханды, кьалгъан жашла финишге артакрак болуп жетгендиле.

Команданы тамата тренери Шамурзаев Батай айтханнга кёре, спортчула, быллай даражалы эришуле кьатыша, иги сынам алгъандыла, бу керюмдюле да аман туюлдюле. Ол Элбрус районну Физкультура эм спорт комитетини башчысы Жаппуланы Магометге, 5-чи номерли гимназияны директору Моллаланы Фатимагъа, спортчуланы ата-аналарына эришуле барырга себеплик этгенлери ючюн ыразылыгын билдиргенди.

Анатолий ТАЛАЕВ.

Кючлюлени кьауумуна кьошулгъандыла

Бу кюнледе Россейни ракетомодель спортдан кубогуна бла биринчилиги 12 субъекттен 120-дан аслам адам кьатышхандыла, эришуле Нарткваланы тийресинде ётгендиле.

Анда усталыгын Элбрус районну сабийлени эм жаш телюню чыгъармачылыгъа кьауумуна Маккаланы Магометни атын жюрютген арасыны кьаууму да кергюзгенди. Аны келечилери модельлени битеу классларында эришгендиле, жетишимли да болгъандыла. Биринчиликде энчи эсепледе Балаланы Саид бла Чеккеланы Альберт – кюмюш, Ёзданланы Арсен а доммак майдалла кьытхандыла. Кубокда уа команданы башчысы Гуданаланы Юруслан модельлени S-7 классында

хорлагъанды. Ол биринчи жерни бир бири ызындан юч жылы алады.

Былай керюмдюле бла районну кьаууму бешинчи жерни алгъанды, эришулеге кьырабызыны

эм кючлю командаларыны келечилери кьатышханларын эсге алсакъ, ол ахшы эсепди.

Анатолий ТЕМИРОВ. СУРАТДА: Элбрус районну кьаууму.

БОЛУМ

Сылтаула ачыкъланырыкдыла

Быйыл 13 майда Мингитауда кьутхарычула 1971 жылда туугъан эр кишини ёлгюню тапхандыла. Толу болмагъан шартлагъа кёре, ол 12 майда нёгери бла таугъа ёрлегендиле,

алай ол, жыгъылып, ташха тюшгенди эмда ауур жарала алгъанды. Аны ёлгюю 5300 метр бийликте табылгъанды.

РФ-ни СК-сыны КьМР-де следствие бёлюмюню

кьуллукчулары бу иш бла байламлы тинтиулени андан ары бардырадыла, жарсыулу ишни битеу сылтаулары сюзюледиле.

ТОКЪЛАНЫ Фатима хазырлагъанды.

УЧРЕДИТЕЛЬ: КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

<p>Баш редактор КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан</p> <p>РЕДКОЛЛЕГИЯ: ТЕКУЛАНЫ Хауа (баш редакторну орунбасары), ЖАНГУРАЗЛАНЫ Нажабат (баш редакторну орунбасары), ТОКЪЛУЛАНЫ Борис (жууаплы секретарь), МУСУКАЛАНЫ Саканат, ТИКАЛАНЫ Фатима, ТРАМЛАНЫ Зухура, УЛБАШЛАНЫ Мурат.</p>	<p>ТЕЛЕФОНЛА: Редакторну приёмный – 42-63-01. Баш редакторну орунбасарлары – 42-38-21, 40-04-82. Жууаплы секретарь – 40-03-24. Секретариат – 40-93-62. Корректорла – 42-63-52.</p> <p>РЕДАКЦИЯНЫ БЁ.НОМЛЕРИ: Политика эм право – 42-24-02, 42-67-68. Экономика – 42-66-73. Культура – 42-66-76. Социал ишле – 42-75-82, 40-59-18. Курортла, туризм эм спорт – 40-39-93, 42-66-71. Окьучула бла байламлыкъла жюрютюу эм жазылуу – 42-37-94. Энчи корреспондент – 42-68-72. Операторла – 42-66-85, 40-28-97.</p>	<p>Редакция авторла бла кьагьат жюрютмейди. Кьол жазмалагъа рецензия этилмейди эм ала артакъ кьайтарылмайдыла.</p> <p>Газетде басмаланган материалда айтылган оюмла редакцияны оюму бла келишимге боллукьдула. Алада айтылган хар зат ючюн Россей Федерацияны Басманы юсюнде законна тийшилликде материалланы авторлары кеслери жууаплыдыла.</p> <p>Редакция авторладан 400 газет тизинден (машина бла жазылган 5-6 бет) кёню алмайды.</p> <p>Газет Связьны, информация технологияны эмда асламлы коммуникацияны ишлери жаны бла федерал надзор кьуллукьну (Роскомнадзорну) Кьабарты-Малкьарда управленисында 2016 жылда 19 декабрьде регистра этилгенди. Регистрация номер – ПИ № ТУ07-00118. Индекс - П 5893</p>	<p>Газетни басмагъа «КьМР-Медиа» ГКУ-ну компьютер службасы хазыр этгенди.</p> <p>Газет «Издательство «Южный регион» ООО-ну типографиясында басмаланганды. Ставрополь край, Ессентуки ш., Никольский орам, 5а</p> <p>Газетлени ислерине тапдыруу ючюн КьМР-ни почта связны федеральный Управленисы жууаплыды. Телефонла: 76-01-21</p> <p>Газетлени розничнагъа сатыу ючюн КьМР-ни «Роспечать» акционер общество жууаплыды. Телефон: 42-69-34</p> <p>Газет ийыкьда оч кере чыгъады – геюрге, орта, шабат кюнледе.</p>	<p>Номерге графикте кёре 19.00 сагьатда кьол салынады. 20.00 сагьатда кьол салынганды</p> <p>ГАЗЕТНИ НОМЕРНИ ЧЫГЪАРГЪАНЛА: Жангоразланы Нажабат – дежурный редактор; Куучкланы Сафият, Кетенчиланы Зульфия – жууаплы секретарьны орунбасарлары; Ахматланы Люза (1,2-чи бетле), Геляяны Вая (3-чю бет), Зезаланы Лида (4-чю бет) – корректорла.</p> <p>Тиражы 1642 экз. Заказ № 963 Багъасы 10 сомду.</p>	<p>РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:</p> <p>360000, Нальчик шахар, Ленин аглы проспекте, 5</p> <p>электрон почта: elbor_50@mail.ru</p>
--	--	--	---	---	--